Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 14 (3529) Варшава, 6 квітня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

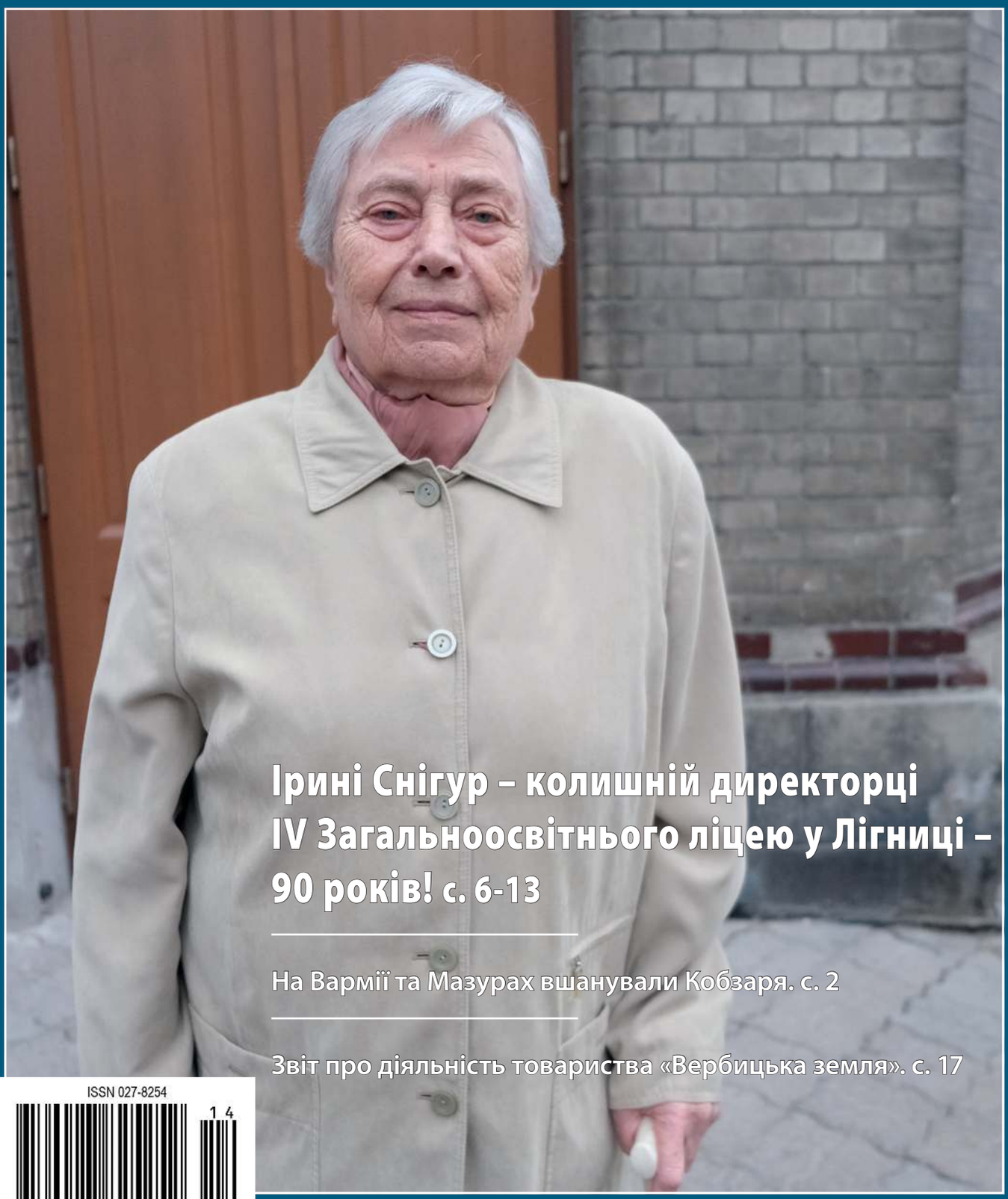

Ірині Снігур – колишній директорці IV Загальноосвітнього ліцею у Лігниці – 90 років! с. 6-13

На Вармії та Мазурах вшанували Кобзаря. с. 2

Звіт про діяльність товариства «Вербицька земля». с. 17

ISSN 027-8254
14
9 770027 825252

Фото надав Ігор Горків

eprasa.pl a668f744f0

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

На Вармії та Мазурах вшанували Кобзаря

Регіональні Шевченківські дні 22-23 березня стали справжнім святом української культури та патріотизму, що об'єднало громади Кентшина, Ольштина та Ґіжицька, у яких відбулися урочисті концерти. Вони стали нагодою не тільки згадати постать великого Кобзаря, а й задуматися над національною свідомістю та незламністю духу українського народу.

Ведуча концертів та журналістка Радіо Ольштин Ярослава Хруник у кожному з міст представила доповідь, де розкрила феномен письменника як творця, що неодноразово відстоював історичну правду. У доповіді було наголошено на тому, що Шевченко виступав проти фальшивої російської історіографії та усвідомлював виконання своєї місії, і це знайшло відгук у серцях сучасних українців. Особливу увагу доповідачка приділила зв'язкам поета з Польщею та поляками, що ще більше підкреслює його міжнародне значення та вплив.

Музична частина відзначень була наповнена справжнім колоритом українських традицій. На сцені виступили гості з України: вокальний квартет «Нота Нео», заслужені артисти Алла Опейда та Микола Гнатюк з Луцька. Вони виконували музичні обробки поезії Тараса Шевченка, українські народні та патріотичні твори, що дозволило глядачам зануритися у світ мелодій, де звучала любов до батьківщини та пам'ять про видатного поета. Перед публікою виступили й представники місцевої української громади – Йоанна Ластівка зі Срокова та гурти «Сузір'ячко» і «Два кольори» з Ольштина. Їхні виступи стали своєрідним мостом між поколіннями, передаючи до сьогодення живу енергію та натхнення минулих епох.

У Кентшині голова місцевого гуртка Об'єднання українців у Польщі Андрій Сидор підкреслив, що Тарас Шевченко є не лише художником і поетом, але й символом боротьби за волю України. Він наголосив, що творчість поета супроводжувала українські пориви до незалежності, а його образ продовжує надихати українських воїнів, які сьогодні мужньо протистоять російському окупанту.

Своєю чергою під час заходу в Ольштині владика Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ Аркадій Трохановський наголосив на важливості спадщини Шевченка саме сьогодні, коли Україна в жалобі через російську агресію. Він зазначив, що, проводячи шевченківські заходи, спільнота виконує «Заповіт» поета – пам'ятає його «незлим тихим словом». Як зауважив владика, слово Шевченка – це символ незламності українського народу, який закликає до збереження мови, традицій, історії та мрії про щасливе життя у вільній Україні. Він підкреслив, що поет і далі вчить кожне покоління пишатися багатством української культури, яке об'єднує народ.

Тим часом Ярослав Слома, голова Комісії нацменшин сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства, порівняв Тараса Шевченка з Адамом Міцкевичем, видатним польським поетом. Він відзначив, що Кобзар закликав українців і поляків до дружби, навіть у найважчі часи. Ярослав Слома наголосив на необхідності спільної боротьби з російським імперіалізмом, вважаючи допомогу Україні проявом польського патріотизму. Зауважив, що нині Україна дає Польщі та Європі неоціненний час на підготовку потенціалу, щоб відлякати російського агресора.

«Ми мусимо усвідомлювати, що путін – це новий Гітлер, росія – агресор, а Україна – жертва», – підкреслив голова комісії.

Зі словами підтримки виступив також Пйотр Бачевський, уповноважений воєводи у справах нацменшин. Він закликав всіх присутніх «стати по українській стороні добра», наголошуючи на важливості об'єднання перед

Йоанна Ластівка

Микола Гнатюк

Алла Опейда

eprasa.pl a668f744f0

«Сузір'ячко»

викликами сучасності. З подібними словами і про такі ж цінності у Ґіжицьку говорив парох отець Партеній Підчеха, вітаючи всіх, а особливо артистів з України, у місцевому греко-католицькому храмі, де після богослужіння відбувся концерт.

***

Регіональні Шевченківські дні організували Ольштинський відділ та кентшинський і ґіжицький гуртки Об'єднання українців у Польщі. Фінансову та матеріальну підтримку надали управління воєводи, місто Кентшин та кентшинське староство. Захід відбувся під патронатом воєводи Радослава Круля. ●

«Нота Нео»

Глядачі з Кентшина

Глядачі з Ольштина

eprasa.pl a668f744f0

Концерт гурту «Відимо» у Кракові

16 травня у краківському клубі «Drukarnia» (вулиця Надвісляньска 1) відбудеться концерт жіночого гурту карпатської пісні з Сянока «Відимо». Початок – 20:00.

«Приходьте і пориньте у звуки, що линуть із самого серця гір. "Widymo" – група незвичайних жінок, чиї голоси переплітаються в містичну історію про давнину, природу та людей Карпат. Їхній спів – це міст, що з'єднується, минуле з сьогоденням, Земля з небом», – запрошують організатори.

Нагадаємо, що гурт уже понад двадцять років виступає на сценах Польщі та за кордоном. Від самого початку ним керує Маріанна Яра, яка є художньою керівницею також інших хорів і колективів на Сяніччині.

У 2014 році гурт був ініціатором допомоги у лікуванні поранених на Євромайдані та жертв війни. Зокрема, кошти з продажу альбому «Відимо хмільне», який вийшов 2013 року, дівчата призначили на підтримку благодійних акцій однієї з громадських організацій на Тернопільщині, а також долучилися до допомоги дітям, батьки яких загинули або були поранені на війні. Зараз членкині гурту, особливо керівниця колективу, котра походить з України, активно підтримують біженців.

Восени цього року сяніцькі «відьми» відзначатимуть своє 25-літнє існування.

«З Підляської криниці» 2025

Союз українців Підляшшя та Більський будинок культури запрошують на конкурсні прослуховування в рамах XXI Конкурсу української пісні «З Підляської криниці» 2025.

Відбудеться воно 11 травня об 11:00 годині в Більському будинку культури, вулиця 3 Травня 2, Більськ-Підляський.

Регламент та інша інформація про конкурс доступні на інтернет-сторінці організатора: www.zup.org.pl.

Заявки, відповідно до положень конкурсу, приймають до 28 квітня на електронну адресу: konkurs@zup.org.pl.

Гала-концерт відбудеться 25 травня у Більському будинку культури у Більську-Підляському. Лауреати мають змогу взяти участь у фестивалях «На Івана, на Купала» та «Підляська осінь», організованих Союзом українців Підляшшя.

Великодній ярмарок в Ольштині

13 квітня з 10:00 до 18:00 у парафіяльній залі Ольштина (вулиця Любельська 12) відбудеться Великодній ярмарок. Під час події можна буде придбати тістечка, писанки, паски, також спробувати свої сили, відвідавши майстер-класи писанкарства. Пройде теж відкриття виставки писанок.

Більше інформації – на фейсбук-сторінці (ОУП Міський гурток в Ольштині).

Майстер-класи писанкарства у Перемишлі

13 квітня з 11:00 до 18:00 у Народному домі в Перемишлі відбудуться майстер-класи з писанкарства.

«Якщо ви хочете дізнатися, як виготовляти писанки або вже маєте досвід – ці майстер-класи точно для вас та вашої родини! Ми покажемо, як опанувати техніку батику, що є популярною як в Україні, так і в деяких регіонах Польщі, і навчимо вас створювати чудові писанки», – розповідають організатори.

Вхід на майстер-класи вільний. Організатори забезпечать усім необхідним обладнанням та матеріалами. Для участі зареєструйтесь за телефоном: +48 730 188 648, з понеділка по п'ятницю, з 10:00 до 15:00.

У Варшаві презентували Катехизм УГКЦ польською мовою

24 березня в будинку Конференції єпископату Польщі у Варшаві відбулася урочиста презентація польського перекладу Катехизму УГКЦ «Христос – наша Пасха». Подія відбулася за участю глави Української греко-католицької церкви Блаженнішого Святослава, редакційної колегії, що працювала над перекладом Катехизму, а також єпископів УГКЦ в Польщі. Про це повідомлено на сайті Вроцлавсько-Кошалінської УГКЦ.

Катехизм Української греко-католицької церкви «Христос – наша Пасха» був вперше виданий у 2011 році. Це важливий богословський документ, який має на меті донести глибину віри УГКЦ до широкої аудиторії. За 14 років Катехизм було перекладено і видано англійською, російською, іспанською, португальською, німецькою, а тепер і польською мовами.

Переклад Катехизму на польську став результатом плідної праці та співпраці, зокрема завдяки фінансовій підтримці німецької організації «Реновабіс». Головою редакційної колегії, яка працювала над перекладом, став владика Аркадій Трохановський, єпарх ольштинсько-ґданський. За його словами, цей Катехизм допоможе польським вірянам глибше зрозуміти богословську ідентичність УГКЦ і стане корисним матеріалом для вивчення на богословських факультетах Польщі.

Під час презентації Катехизму УГКЦ «Христос – наша Пасха» польською мовою Блаженніший Святослав підкреслив, що «ця подія є не тільки символічною, але й історично важливою». Предстоятель зазначив, що для нього особисто – це особливий момент, оскільки він брав участь у підготовці Катехизму ще на етапі його написання українською мовою.

Блаженніший Святослав розповів про історію виникнення Катехизму УГКЦ та нагадав: коли розпочалася праця над ним, Синод єпископів УГКЦ визначив, що Катехизм має бути «літургійним». Центральною частиною документа стало розкриття Божої істини через літургійне життя церкви, що є основою віри й практики християн.

Відеозапис з презентації видання можна подивитися на ютуб-каналі Вроцлавсько-Кошалінської УГКЦ (Eparchia Wrocławsko-Koszalińska).

Тарасовими шляхами до Лодзі

Дорога до Тараса у славне місто Лодзь налічує понад 60 літ. А першим пішов нею вже далекого 1956 року невгамовний і невтомний Богдан Білецький. Саме ця дорога щороку приводить у домівку, де живе дух безсмертного Кобзаря. Ось і цьогоріч у гості до поета прийшли всі, чиє серце зігріває його безсмертний дух. 9 березня

eprasa.pl a668f744f0

на вулиці Поморській 22, у приміщенні лодзького гуртка Об'єднання українців у Польщі, відбулась змістовна, насичена подіями зустріч, організатором якої вже не одне десятиліття стає голова лодзького гуртка ОУП Богдан Білецький. А саме – тематичний вечір, присвячений 211-й річниці з дня народження видатного українського поета Тараса Григоровича Шевченка, прозаїка, художника, драматурга, фольклориста, етнографа.

Розпочалася зустріч доповіддю членкині Об'єднання в Лодзі Наталі Куляк. До ОУП завітали як постійні відвідувачі, так і гості, зокрема професор кафедри інформатики Лодзької політехніки Володимир Мосоров, Ярина Холевінська – викладачка Львівського музичного ліцею імені Соломії Крушельницької. Цікаві подробиці про життя Тараса Григоровича розповів Валентин Люпа, член Національної спілки журналістів України. Надія Павлишина, учасниця хору «Намисто», говорила про шевченківські фестивалі в Україні. Звучали вірші, уривки з поем, романси. Уже доброю традицією стало виконання творів на слова Шевченка учасниками хору «Намисто» (керівниця – Ірина Степась, диригентка – Тетяна Лопуга). Володимир Галузінський і Роман Михайлів представили слухачам твір «Реве та стогне Дніпр широкий», Тетяна Шумська – романс «Така її доля», Любов Свістільник продекламувала вірш «Якби ви знали, паничі». За традицією на згадку про вечір було спільне фото під портретом Тараса Григоровича Шевченка.

Валентина ДОЛИНА

Фото надав організатор

Меморіальний камінь українській парамедикині у Саду Праведників

6 березня – Європейський день пам'яті праведників. Це свято було встановлено Європейським парламентом у 2012 році для вшанування пам'яті людей, які, ризикуючи життям, протистояли тоталітарним режимам у XX столітті. Ідея посилається на звання «Праведник народів світу», яке держава Ізраїль присуджує з 1963 року, розширюючи поняття «Праведник» і роблячи його універсальним. У результаті резолюції, прийнятої в багатьох країнах, зокрема Вірменії, Боснії, Руанді, Італії та Франції, були створені місцеві Сади Праведників і комітети з присвоєння цієї відзнаки. Перший і поки що єдиний у Польщі Сад Праведників був створений 2014 року у Варшаві на площі імені генерала Єжи «Юри» Ґожеховського в районі Муранів.

6 березня комітет фонду «Сад Праведників» оголосив імена осіб, яким цьогоріч встановлять меморіальні камені. Це польський історик, колишній в'язень концентраційного табору Аушвіц-Біркенау Мар'ян Турський, Ганс і Софі Шолль – брат і сестра, учасники антинацистського руху опору «Біла троянда», убиті гестапо – та українська громадська діячка, журналістка й парамедикиня медичного батальйону «Госпітальєри» Ірина Цибух.

Українка пішла воювати доброволицею. З 2015 року їздила на фронт як медична рятувальниця, а у 2022 році приєдналася до військово-рятувальної групи «Госпітальєри». У своєму блозі вона описувала життя парамедиків на передовій. Ірина брала участь в евакуації поранених з поля бою.

Загинула 29 травня 2024 року під час ротації на Харківському напрямку, за два дні до свого 25-річчя.

Перед смертю вона залишила вказівки, якими мають бути її похорони. Замість квітів попросила пожертви на батальйон та допомогу родинам загиблих на фронті. Ірина також попросила, щоб присутні на похороні були у вишиванках або камуфляжних сорочках. І щоб усі співали українські пісні. Церемонія прощання в Києві зібрала сотні людей біля православного храму святого Архистратига Михаїла. Похована Ірина Цибух на Личаківському кладовищі. Посмертно отримала орден «За мужність» III ступеня та звання Героя України з призначенням ордена «Золота зірка».

Нагадаємо, що у 2015 році у Саду відкрито меморіальний камінь, присвячений українському генералу-правозахиснику Петрові Григоренку.

Бандурист з Відня Богдан Шутка побував у Кракові

Нещодавно Краків відвідав Богдан Шутка, українсько-американський бандурист та суспільний діяч з Відня. Мешканці королівського міста змогли послухати його концерт у греко-католицькому храмі. Музика українського авангарду, мелодії ранкового базару в Кафі (сучасна Феодосія, Крим), а також твори зі словами дум наповнювали головну наву церкви. Слухачі могли почути твори на дві бандури – харківську та старосвітську, котрі привіз із собою музикант. Як говорив Богдан, кобзарі вміли навіть на веселу мелодію написати твір про сумну долю, доказом чого є композиція «Біда», яка також пролунала під час виступу.

Зацікавленість виявилась великою, тож, попри полудневу пору, церква була заповнена слухачами. Кількома днями пізніше бандурист гостював на орфографічному конкурсі, організованому Ягеллонським університетом, на котрий з'їхалось чимало любителів української мови – від поляків, словаків до австрійців та японців. Шутка приготував для них показ української моди зі строями своєї колекції, а також народних інструментів (сопілки, окарини, колісна ліра й навіть трембіти) та коротку презентацію про бандуру, і мініконцерт. А наступного дня поїхав у тур Німеччиною. Хто зна, може, знов вдасться його пригостити в інших містах Польщі?

Марта ЛЕВОСЮК-ОЛІЙНИК

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl a668f744f0

Ірині Снігур – колишній директорці IV Загальноосвітнього ліцею у Лігниці – 90 років!

Ірина Снігур

Анна ВІННИЦЬКА,
річник 1984-1988, філолог,
журналістка «Нашого слова» та Радіо Кошалін,
Кошалін

Бувають особистості та інституції, які впливають не лише на тих, хто стикається з ними, але й на наступні покоління. Бо їхньою силою є вміння визначити та сформувати молодих людей, які вже у зрілому віці стають наставниками громади й загалом народу: священники, історики, вчителі, журналісти, громадські діячі – це лише представники деяких професій та середовищ, які завдячують лігницькій школі початком свого духовного формування.

Історія IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці сягає 1957 року, й до сьогодні в українському середовищі побутує міф «нашого ліцею». Тих, хто його закінчив, об'єднує «таємний зв'язок», попри те, чи вчилися вони разом, чи ні. Адже школа давала своїм учням не просто освіту, вона виховувала в українських традиціях та культурі. Усе ж почалося в комуністичні часи, коли українство не можна було плекати відкрито та передавати його з покоління в покоління. Тому завдяки вчителям, які працювали у лігницькому ліцеї, він став не просто навчальним закладом.

7 квітня колишній директорці та моїй вихователькі пані Ірині Снігур виповнилося 90 років. Це не єдина яскрава постать лігницького ліцею, але саме завдяки її незламності в комуністичні часи школа може існувати також зараз, хоча сьогодні ліцей, зрозуміло, не є таким самим, як колись. Не буду нині згадувати пройдених у Лігниці чотирьох років (1984-1988). Наважуся, однак, стверджувати, що кожен випускник знайде їх у презентованих нижче спогадах, незалежно від того, чи навчався там саме у цей час. Отож представляємо вашій увазі згадки тих, хто захотів поділитися ними з читачами «Нашого слова», а пані Ірині Снігур бажаємо довгих років життя у здоров'ї!

Мирослав ВЕРБОВИЙ, колишній довголітній
головний редактор «Нашого слова»
і заступник голови Головного правління УСКТ,
Варшава

Мені аж ніяк не віриться, що їй, себто Ірині Снігур, уже 90! Вона бо в моїй уяві залягла у двох іпостасях жінки середнього віку: для своїх – людиною енергійною, з легким усміхом на лиці й пронизливим вогником в очах, та одержимою берегинею, коли ставала на захист свого – ліцею та його учнів, коли йшлося про відстоювання найвищих національних вартостей.

Це, безперечно, одна з найвидатніших постатей українського шкільництва у Польщі. Людина, яка рідній школі віддала все своє життя. Математик за освітою та педагог-наставник за призначенням записалася в історію лігницького ліцею справді нетлінною пам'яттю. Вона не тільки адміністративно управляла ліцеєм чи була одним з його найкращих учителів, а й плоттю його позаурочного життя. Могло б здаватися, що їй як представнику точного предмета (в розмовному сленгу ліцеїстів – «сухарю») далекими були справи культурно-духовного життя учнів, проте вона своєю позаурочною діяльністю не вписувалася в ці рамки. Вона з пристрастю поєднувала процес навчання з культурно-сценічним життям молоді. Це за сьогоднішніми управлінськими мірками – справжній менеджер з гуманною душею.

Лігницький ліцей був від зарання існування Українського суспільно-культурного товариства однією з двох середніх шкіл (поряд з українськими класами Педагогічного ліцею в Бартошицях), де могла навчатися наша молодь. Після ліквідації на початку 70-х років педагогічних ліцеїв лігницький навчальний заклад залишився єдиним форпостом цієї форми освіти, яка ставала кузнею кадрів для збереження українського духовного життя. А це в епоху політики Едварда Ґерека, яка була спрямована на

eprasa.pl a668f744f0

Карпач, 1959 рік

будівництво однонаціональної держави, не вписувалося в накреслену партією програму. Отже, нагрянули тоді на нас як меншину часи зашморгу, спрямованого не тільки на посилену державну асиміляцію, а й національну полонізацію.

Тож, враховуючи такі обставини, цей ліцей, який був символом нашого самозахисту, де народжувався вогник національного «Я», що поширювався серед вигнанців з рідних земель, розглядався політиками як щось несумісне з візією нової Польщі. Саме тому ліцей був підданий тискові, переслідуванню педагогів, різним адміністративним обмеженням, особливо відмовою у поліпшенні навчальних та гуртожитських умов.

Заходи Товариства як у Варшаві, так і серед місцевої партійної влади (бо вона, а не освітні органи) не давали жодних результатів. Керівництву УСКТ дорікали не за те, що школа готує кандидатів до університетів, політехнік чи медичних академій, але за те, що її випускники вступають у Люблінську духовну семінарію. Тож своє існування на щодень відчайдушно відстоювали вчителі на чолі з директором ліцею Іриною Снігур. Влада бо не припиняла свого наміру щодо згортання ліцею, прийнявши курс на об'єднання його з польським, мовляв, з метою поліпшення умов навчання, а гуртожитську тісноту намагалася вирішити шляхом розміщення наших ліцеїстів в одному з місцевих гуртожитків. Коли й на цей варіант розв'язання проблеми ліцею його колектив не погоджувався, тоді партійні органи пішли на крайній, тобто персональний варіант – звільнення в 1977 році з посади директора ліцею Ірини Снігур.

Товариство попереджали про можливість усунення з посади директора. Знала про цей намір і директор та вчителі. Про складну політичну ситуацію ліцею гомоніла й українська діаспора. Адже він славився як високим рівнем навчання, так і виконавською майстерністю художніх колективів, які діяли у школі. Ці гуртки були не тільки маркою ліцею, а й своєрідним еталоном української меншинної ідентичності у Польщі взагалі.

Отже, йшлося про те, щоб у випадку рішучості владних структур щодо зміни директора запропонувати кандидата на заміщення цієї посади людиною з-поміж учителів ліцею. Однак цей задум владними структурами не розглядався. Тоді ми пропонували призначити директором одного з наших учителів з іншої школи, наводячи приклад початкової школи в Білому Борі, коли там із посади керівника відійшов Андрій Вашенко, на нашу пропозицію переведено до Білого Бору і призначено керівником цієї школи вчителя Данила Древка із Жуґєня на Браневщині. На жаль, в контексті Лігницького ліцею влада на такий варіант не погодилася і призначила директором місцевого вчителя-поляка.

Це рішення Товариство прийняло з уболіванням, бо в усіх попередніх розмовах про справи лігницького ліцею з центральною владою у Варшаві (в ЦК ПОРП і в Міністерстві національної освіти) однозначно вказувалося, що новим керманичем повинен стати вчитель-українець. Усунення директора Ірини Снігур хвилею незадоволення розлилося по всьому нашому середовищу. Воно було нашим програшем, гуділа й українська діаспора, оцінюючи це рішення кроком до ліквідації ліцею. Немічно мовчала й Україна, хоч достеменно була поінформована про навислу над школою загрозу.

З новим директором ліцею мені й голові Товариства Євгену Кохану довелося розмовляти. Він почувався незручно, обіцяв, що, погодившись очолити ліцей, не докладе своїх рук до справи його ліквідації.

Так і сталося. Згодом, зокрема й ексдиректор Ірина Снігур оцінювала поведінку нового директора ліцею Яна Бекаса позитивно. Та це вже був не Снігурчин ліцей.

В анналах українського шкільництва у Польщі лігницький ліцей із злоторийським родоводом буде завжди асоціюватися, це не в образу його пізнішим і сьогоднішнім наставникам, ліцеєм-кузнею імені Ірини Снігур та її педагогів – Іваном Співаком, Ярославою Шумилович-Кисілевською, Михайлом Бзделем, Ярославом Гайдукевичем, Іваном Олійником, Богданом Гнатюком, Галиною і Богданом Калитками, Михайлом Дудою, Генрикою Дмітрієвою. Вони всі разом і кожен зокрема вкладали в учнів не тільки знання, а й душу для збереження свого українського родоводу. Вони вперто відстоювали свою незалежність, коли треба було, то й окунем ставали, щоб тільки уберегтися від «благородних» владних намірів.

Директор Ірина Снігур спільно з пристрасним вчителем української мови й літератури Іваном Співаком, якого називали духовним батьком ліцею, були справжньою його опорою. Вона, наче берегиня-менеджер, супроводжувала художні колективи ліцеїстів майже в усіх їхніх концертних поїздках. Він втовкмачував їм, хто вони й звідки їхній рід.

Ліцею та дітям, яких Ірина Снігур навчаючи й виховувала, вона присвятила все своє життя. З її директорського благословення вийшли у широкий світ особи духовного сану, університетські вчителі, журналісти, технарі й громадські діячі – сотні тих, хто назавжди осмислив себе і свою національну ідентичність. І де б їх доля не занесла, вони завсіди носитимуть у своїй душі печать Твого, Ювілярко, карбування.

І насамкінець ще одне.

Ювілейна Ірино – ми ж з Тобою земляки (Твоя Верхрата недалеко від моїх Корнів), тож прийми від краянина Мирослава якнайкращі побажання. Я низько схиляю голову перед Тобою за Твій умотворчий ужинок достойного життя. Ти ж бо зберегла Україні не одну приречену на загибель загублену душу.

Честь і слава Тобі!

Многих і благих Тобі літ!

8-9.

eprasa.pl a668f744f0

Продовження з 6-7 сторінок

Анна КЕРКОШ-РЕЙТ,
річник 1961-1965, філолог, Варшава

90 років – це не тільки час. Це історія повна досвідів, злетів, падінь, несподіванок, незабутніх хвилин, споминів.

Перше моє знайомство з пані Іриною Снігур відбулося у вересні 1960 року. Пані Ірина почала вчителювати, а я прийшла вчитися до школи-ліцею з українською мовою навчання у Злоториї. З перших днів шкільного року почалися всілякі негаразди. Виявилось, що у місцевому загальноосвітньому ліцеї немає більше для нас місць. На плечі молодої вчительки пані Ірини Снігур випав тягар відповідальності за опіку над учнями, які вже приїхали, щоб вчитися. Тоді вроцлавська кураторія освіти прийняла рішення перенести класи з українською мовою навчання із Злоториї до Лігниці. Але і там також не було для нас приміщень для навчання й проживання.

Якийсь час їздили ми щоденно поїздом до Лігниці, де довелося нам «вчитись» у різних дивних місцях: чи то на приватних квартирах, чи у світлицях. Після тижня чи двох ми перебралися у Лігницю. Там нашим місцем проживання («гуртожитком») стали два зали у світлиці УСКТ на вулиці Шкільна 10. В одному залі розмістили 20 дівчат, в другому – приблизно стільки ж хлопців. Це був наш дім, де ми спали, вчились після уроків – а у кімнатах не було ні столів, ні стільців. На два зали стояла одна піч, яка гріла нас усіх. Щоб помитись, був тільки один кран з холодною водою і, звісно, черги до нього. Спали ми на підлозі на матрацах. Була вже осінь. Холодно і голодно – умови проживання спартанські. Вчитися не було де, тож уроки проходили у різних будівлях міста. Проте ніхто не нарікав і не мав претензій щодо умов.

Молодь приїхала з різних куточків Польщі й долала відстань навіть до 1000 км, і не лякали її умови, у яких довелося жити. Пані Ірина Снігур старалася як могла: «стукала» до різних установ, щоб хоч трохи полегшити умови, які були б сприятливіші до навчання. Ми всі розраховували на те, що незабаром школа отримає будинок на вулиці Хойновській 98, який був призначений для неї після завершення ремонту. З весною вроцлавська кураторія вирішила перенести класи з українською мовою навчання до єврейської школи. Ми стали тоді Ліцеєм № 3. Директором цієї школи був Міхал (Мендель) Таненцапф. З часом будинок на вулиці Хойновській відремонтували, і ми, щасливі, перенеслися до гуртожитку-школи. Були вже ліжка, тепла вода, кухня, класи й вдоволені школярі. Стало тоді вже все ніби добре. Не голодували й не мерзли, працювали вчителі (може, трохи випадкові). Уроки відбувалися нормально, в класах, але... чогось бракувало. Серед вчителів тільки дві особи володіли українською мовою: пані Марія Павенцька (літня вже жінка – «Бабця») та пані Ірина Снігур.

Вересень 1962 року – новий рік навчання – пані Ірина Снігур стає директоркою нашої школи. Це вже не III Ліцей, а наш, український – Загальноосвітній ліцей № 4. Зусилля пані Ірини Снігур дали ефект. Від цього часу школа почала працювати як поважна і поважана одиниця в українському, й не тільки, середовищі. Пані директор Ірина Снігур була також вчителькою математики, дуже вимогливою і з добрим серцем. Пам'ятаю, що ми трохи «боялись» Її, але знали, що старалася Вона прищепити нам усілякі знання, обов'язковість, добрі навички тощо. Думаю, що пані директор здійснила значний і цінний вплив на нас – на своїх учнів. Високий рівень навчання у школі сприяв тому, що з неї вийшло чимало випускників, які стали священниками, єпископами, юристами, істориками, лікарями, економістами, професорами, артистами та спеціалістами інших професій. Сила пані Ірини і Її дух показували нам, як насправді жити. Я вдячна за всі уроки (не тільки математики, в якій «орлом не була»), котрі навчали нас, як поводитись у житті. Перебування в нашій школі – це чи не найкращі 4 роки мого життя, хоч часом було важко.

90 років – це вагомий шлях, який означує життя, багате на досвід і спомини. Цей вік показує неймовірну подорож дев'яти декад, сповнених мудрістю, історіями, що впливали на людей довкола.

Дорога пані Ірино!

Низький уклін Вам за дорогу, яку пройшли, гідно працюючи на благо поколінь.

Від щирого серця бажаю Вам міцного здоров'я.

Я про Вас пам'ятаю з вдячністю і постійно згадую.

Многая, многая, многая літа!

Степан КОЛОСІВСЬКИЙ,
річник 1967-1971, юрист, Щецін

...турботи і тривоги
(...) приймала в спокої своїм
так мужньо й твердо... (В. Сосюра)

Час рікою пливе... Як і наше життя. Течія цієї ріки невпинна і щораз скоріша. Усвідомлення цього спонукає до спогадів та роздумів про місця, події та людей, які особливо записались у нашій пам'яті й мали вплив на наше

Лігниця, 1960-1961 роки

Випускники,1965 рік

eprasa.pl a668f744f0

1964 рік

Краків, жовтень1967 року

життя. Для мене – це Лігниця і навчання (1967-1971 роки) у єдиній на той час у Польщі середній школі «з українською мовою» – IV Загальноосвітньому ліцеї – та його незабутні вчителі, особливо професори Ірина Снігур, Віра Длугош (Вевюрка), Михайло Дуда, Михайло Бздель та покійні вже с. п. Іван Співак і Ярослава Кисілевська, які, переживши страхіття війни та акції «Вісла», незважаючи на всі труднощі й загрози, вирішили віддатись праці для відродження українського життя в нових умовах.

Найважливішим завданням у тому плані було навчання молодого покоління української мови й пов'язаний із цим виховний процес. Така можливість настала на хвилі політичних змін 1956-57 років, коли внаслідок ініціатив та вимог українських громад творились пункти навчання української мови й перші школи «з українською мовою навчання», які українці зразу визнали «українськими». Так було й із заснованим у 1957 році лігницьким IV Ліцеєм, першою у Польщі середньою школою, у якій був шанс поглибити знання української мови й знайти «по духу брата». Тому ця Школа, попри незвичайно важкі умови, притягала молодь з найвіддаленіших куточків Польщі, куди розкидано українців.

З'їзд випускників, 1966 рік

У 1962 році своє життя з тією Школою зв'язала як вчителька математики молода, енергійна випускниця Вроцлавського університету, уродженка села Верхрата – Ірина Снігур.

З того моменту почався новий етап у житті Школи, її зростання як з огляду на рівень навчання, так і художньо-культурну діяльність. Бажання навчатися в ліцеї виявляло щораз більше молоді.

Для нас, учнів, це теж була своєрідна школа життя – вчила самостійності, мужності та відповідальності не тільки за себе, а й за інших. Більшість з нас мала до рідного дому сотні кілометрів, тож гуртожиток, скромний будинок на вулиці Хойновській 98, став для нас спільним домом, співмешканці – ріднею, а згадані вище вчителі намагались виховати нас так, щоб ми не робили помилок у житті...

Успіхи Школи під керівництвом пані Ірини Снігур викликали незадоволення тодішньої комуністичної влади, яка почала здійснювати заходи, щоб припинити її існування. Відчуваючи відповідальність за Школу, вчителів, а особливо нас – учнів, наша пані директор мужньо вистояла це випробування. Вона так зміцнила фундамент Школи, що, коли остаточно в 1977 році влада звільнила її з поста директора, самої Школи не змогла вже ліквідувати. А пані Ірина до виходу на пенсію в 1988 році надалі працювала вчителем математики й виконувала своє покликання та виховну місію Школи.

З 1990 року Ірина Снігур проживає у Перемишлі, де надалі бере активну участь у громадському, культурному, освітянському та релігійному житті місцевої громади. Надалі цікавиться лігницьким ліцеєм та діяльністю його Товариства, у якому є почесним членом. 90-ті уродини, які відзначає пані Ірина Снігур, – це тільки математика, бо Її дух і енергія значно молодші. Надіємось, що здоров'я і сили надалі будуть Їй служити, щоб Вона могла особисто споглядати результати своєї праці.

А наш Ліцей через 2 роки відзначатиме 70-ті роковини, хоч це вже не та школа.

Але то вже інша історія...

10-11.

eprasa.pl a668f744f0

Продовження з 8-9 сторінок

Євген ЛАДНА,
річник 1968-1972, вчитель-філолог, Торонто

Дорога пані директор Ірино Снігур, насамперед хочу привітати Вас з таким прекрасним ювілеєм від імені моєї дружини Стефанії з дому Мричко, від себе й нашої сім'ї.

У нас залишилися прекрасні спогади про школу та її роль у нашому житті. Ми безмежно вдячні Вам та всім учителям під Вашим керівництвом за позитивний вклад у формування нас, щоб стояти перед викликами нашого майбутнього життя.

Під час навчання у ліцеї особисто для мене особливе місце мали математика, природничі предмети, як фізика, хімія, та мови. Математику почав краще розуміти від 4-го класу початкової школи завдяки її директору пану Михайлові Романяку. До того часу не любив таблицю множення, яка, по-моєму, не мала у собі жодної логіки... Ця таблиця завжди була для мене дуже абстрактною, як і дати в історії чи біографії письменників.

Однак алгоритми математики, її логіку та свого роду привабливість, чи навіть красу, ще краще почав розуміти в ліцеї, і таке моє захоплення продовжилось завдяки пані професор Снігур, яка зуміла передати розуміння, принципи й правила предмета.

Передусім згадується особистість пані Снігур. Притаманними Їй рисами були пунктуальність та добре підготоване кожне заняття, а атмосфера в класі була дуже... тихою, що значно допомагало зосередитись. Коли пані професор запитувала, хто може записати математичний доказ на дошці чи розв'язати задачу перед класом, я часто зголошувався з охотою, знаючи, якщо десь застрягну в розв'язанні проблеми, пані вчителька допоможе. Важливо також – ці зусилля переважно були нагороджені гарною оцінкою. На такий зворотний зв'язок між учителем та учнем мали вплив не тільки репутація пані професор серед ліцеїстів, але також Її досвід та сприйняття як дуже доброго знавця свого предмета та педагога. Великим вирізненням та підтвердженням нашого непоганого розуміння математики для мене та моїх товаришок і товаришів було те, що нас посадили в першому ряді під час письмового матурального іспиту з цього предмета, щоб ми були ближче до вчителів. Така математична підготовка знадобилася мені на шляху вчителювання у Канаді.

Повертаючись до історії, у 1960/1961 шкільному році керувати нашою школою було призначено Міхала Таненцапфа, тодішнього директора Початкової школи № 7 з єврейською мовою навчання. 1968 рік – мій перший рік навчання в ліцеї. Це Польща після березневих подій (так званих «wydarzeń marcowych»). У Лігниці перестає існувати 3-й Ліцей з єврейською мовою навчання. Від цього року працюють лише 1-й, 2-й і 4-й, і мало хто знає, чому з'явилася така непослідовна черга номерів. Пані директор Снігур приймає до школи п'ятеро учнів 3-го Ліцею, батьки яких змушені були покинути Польщу. Четверо з них – в останньому класі й хочуть завершити навчання та скласти іспит зрілості перед виїздом за кордон. Ця подія також промовисто підкреслює риси пані директор – відважна у часи, коли відвага вимагала великого зусилля, жертовна, справедлива, асертивна та завжди готова допомогти.

Як директорка Вона зуміла професійно керувати колективом вчителів та дбала про наш добробут й безпеку, завжди мужньо відстоювала право школи на існування. Для мене особисто пані директор Ірина Снігур була прикладом поваги до інших і до себе, а від учнів вимагала пошани до учнівської праці.

Дарія ВАЛЬНИЦЬКА-БІЛЬО,
річник 1970-1974, вчитель-філолог, Тшеб'ятів

З приємністю вітаю на шпальтах «Нашого слова» достойну ювілярку пані Ірину Снігур, довголітню директорку IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці.

Бажаю Вам, пані директор, наснаги, міцного здоров'я, оптимізму й віри в те, що посіяні Вами в нас, вихованцях, зерна любові до усього, що рідне, рясно проросли. Ви це почуття любові уміли розбудити, воно вже ніколи не згасає й не дозволяє бути байдужим.

2 клас, 1971/72 шкільний рік

Школа, якій Ви присвятили багато років відданої праці, була в час мого навчання у повному розквіті, а Ви – в повному розквіті сил. Крім дидактичних занять і адміністративних обов'язків, Ви приділяли багато уваги мистецькій діяльності. Хотілося б знову переживати шкільні заходи, академії, виїзди на концерти й фестивалі. Розповідати про враження, ділитися емоціями й планами, слухати Ваших порад. Бо Ви були не тільки директоркою і вчителькою, але перш за все людиною. Ставилися до нас з турботою, допомагали вирішувати проблеми, підтримували у хвилинах зневіри. Ви просто мали серце, і в цьому щирому серці було місце для багатьох із нас. А так поводиться людина, яка надала своєму життю глибокий сенс найціннішої мети – навчанню і вихованню молоді.

На процес формування людини, крім батьків, мають вплив люди, котрі є взірцем, служать своїм прикладом, – це вчителі, духовні особи та інші представники середовища, в якому людина перебуває.

Цілком природним є те, що ми, нащадки, духовну і національну ідентичність успадкували від своїх батьків як депозит. І нашим обов'язком є зберігати, розвивати й передавати це прийдешнім поколінням. У цій, власне, школі, якою Ви керували, ми змогли це поглиблювати й збагачувати.

Тепер, коли згадаю роки моєї науки в ліцеї (1970-1974), стверджую, що Ви присвятили себе цілим єством реалізації своїх професійних обов'язків. А довелось Вам керувати нашою школою в непрості часи. Ми це знали й відчували, хоча не всі розуміли. Безумовно, в цей відрізок

eprasa.pl a668f744f0

Вашого життєвого шляху вписалося багато різних розділів – радісних, сумних, гірких, іноді безвихідних.

Ви давали нам приклад своєю поведінкою, де мали місце висока особиста культура, точність, пошана до іншої людини, обов'язковість. На думку спливає мені такий спогад – неділя, після обіду більшість із нас поспішала до церкви. Ви також туди прямували разом із вчителькою хімії та біології, пані професор Вірою Длугош. Це нас підкріплювало й додавало впевненості.

Пригадую також нашу розмову на одному зі з'їздів випускників, коли Ви ділились зі мною своїми спогадами про дитинство, юну молодість, родинне коло і рідну оселю в селі Верхрата. Відчутний був біль, коли мова зайшла про виселення. А далі спогади помандрували у шкільні та інтернатські пороги, про гуртки, концерти, прогульки, цікаві зустрічі. Усе це навіювало на нас ностальгію.

Нехай у подальшому товаришують Вам тільки приємні спогади, вони наповнюватимуть Вас позитивною енергією. Бажаю, щоб надалі оточували Вас близькі Вашому серцю люди, які оберігатимуть і поважатимуть Вас.

Безумовно, в лігницькому ліцеї Ви залишили нестерті сліди свого заангажування й увійшли в історію українського шкільництва в Польщі.

Мирослав ІВАНИК,
річник 1971-1975, філолог, історик, редактор, дослідник, режисер-постановник, Торонто

Цього року в травні буде рівно пів століття, як я закінчив навчання у IV Загальноосвітньому ліцеї в Лігниці. Ці 50 років – відрізок часу, протягом якого трапилося багато. Проте період навчання в лігницькому ліцеї надалі займає в моїй пам'яті виняткове місце. Той час особливий для мене з багатьох причин. Але сьогодні хочу сказати про одну, можливо, найважливішу – про людей, які всі

Останній дзвінок 30 квітня 1975 року

чотири роки навчали нас, виховували, оточували піклуванням, захищали й школу, і нас від злих людей та злих язиків. Вони творили для нас той життєвий простір, де відбувалося все інше.

Я незмінно та з найбільшою повагою згадую цих осіб – Івана Співака, Ярославу Киселевську, Михайла Дуду, Ельжбєту Солтисяк, Ярослава Гайдукевича, Віру Вевюрку, Генрику Дмітрієву, Михайла Бзделя, Івана Олійника, Еву Кісєль, Мечислава Павліва, пані лікарку Козачук, пані Чопик, «возного» (шкільного помічника – прим. ред.) Лопатинського.

Однак винятковою постаттю серед цих чудових людей була і залишається пані Ірина Снігур, наша незамінна й назавжди пані директор.

Вона згуртувала цей рідкісний колектив учителів та вихователів, очолювала його та мудро керувала. Немало з них прийшло до нашої школи або продовжувало працювати тільки з особистої пошани до пані директор.

Коли згадую школу з перспективи часу, усвідомлюю все чіткіше, що серед нас, учнів, не було страху перед адміністрацією школи, що авторитет і пані директор, і педагогів не був заснований на авторитеті влади, але на пошані, повазі та авторитеті особистостей. Це був ще один феномен нашої школи, розуміння якого приходить із роками.

Величезною заслугою пані директор було створення позитивного іміджу школи серед української громади в Польщі. Вона добре розуміла психологію цієї спільноти, тому так плекала художні колективи лігницького ліцею. Саме вони були візитівкою школи, вони проторювали шлях для інших чеснот, якими міг похвалитися ліцей, як кількість вступів наших випускників до вищих шкіл або число лауреатів предметних олімпіад. Ніхто не порахує, скільки рішень піти або віддати нас до Лігниці прийняли ми або наші батьки саме на концертах лігницьких гуртів.

Результатом цих дій, авторитету пані директор та екстраординарних особистостей багатьох вчителів була довіра до школи. Я до сьогодні дивуюся, скільки віри в колектив лігницького ліцею треба було мати, щоб відправити своїх 15-літніх дітей на навчання не до містечка за 23 км, але до Лігниці – за 23 години їзди автобусами та потягами, як це було з учнями з Бань-Мазурських. Не можна також не констатувати, що у той час навіть лемкам із Пшемкова було ближче до українського ліцею в Лігниці, ніж до Ліцею імені Болеслава Хороброго в Шпротаві…

Наш ліцей не існував поза реаліями того часу. Він перебував у постійній боротьбі з адміністративними перепонами, недоброзичливістю, ворожістю та провокаціями. Так само як ліцей був сіллю землі для української громади в Польщі, сіллю в оці для польських націоналістів, одягнутих у комуністичні шкури, була його очільниця. Врешті-решт своїми підлими іграми вони досягли свого, й пані Снігур перестала бути формально директоркою школи. Але на той час фундамент ліцею був уже настільки стійким, що він витримав той удар та удари пізніші, й ми до сьогодні можемо пишатися приналежністю до цієї школи.

Пані Снігур святкує цьогоріч своє 90-ліття. Разом із дружиною Даною (Ладна) складаємо Ювілярці найщиріші побажання здоров'я та всіх благ. І з глибоким переконанням кажемо, що бути Її учнями стало для нас великим щастям, честю та привілеєм.

На многії літа, дорога наша Пані Директор!

12-13.

eprasa.pl a668f744f0

Продовження з 10-11 сторінок

Владика Володимир ЮЩАК,
єпископ Вроцлавсько-Кошалінський УГКЦ у Польщі,
річник 1972-1976, Вроцлав

Не хочеться вірити, але в наступному 2026 році виповниться повних 50 років від матурального іспиту мого класу, який ми здавали 1976-го в IV Загальноосвітньому ліцеї в Лігниці. У 1972 році навчання в лігницькому ліцеї розпочинало понад сорок молодих хлопців і дівчат, які приїхали сюди з різних куточків Польщі, починаючи від Бань-Мазурських, Кошалінщини, Щецінщини й Зеленогірщини аж до Нижньої Сілезії, Кракова та Перемишля. Сьогодні перед очима маю фотоальбом випускників лігницького IV Загальноосвітнього ліцею, які закінчили навчання в «Нашій Школі» у 1976 році. В альбомі – фотографії тридцяти одного учня, котрі тоді складали матуральні іспити. Крім них, була ще одна наша товаришка, яка закінчила навчання разом з нами, але не здавала матури. Навчання в IV Ліцеї у той рік закінчило тридцять дві особи. На жаль, з-поміж наших товаришів і товаришок шестеро вже не живе. Частина опинилась за океаном, переважно в Канаді, більшість мешкає в Польщі, а дехто – в інших країнах Європи.

Останній дзвінок, квітень 1977 рік

В альбомі можна побачити також фотографії кількох наших учителів. У центрі – світлина пані директор Ірини Снігур, одночасно вчительки математики. Обіч – фотографії пана професора Івана Співака, вчителя української мови, пана професора Ярослава Гайдукевича, вчителя фізики, пані професор Галини Калитки, вчительки історії й пізніше – директорки ліцею. В альбомі є також фотографія виховательки нашого класу пані професор Ярослави Кисілевської, вчительки географії та німецької мови. З якихось причин там немає світлин інших тодішніх наших вчителів, хоча б пана професора Михайла Дуди, який був нашим маестро – диригентом хору та шкільного оркестру. Більшість наших тодішніх професорів уже не живе. Але поміж живими залишились ще особи, яким моє покоління багато чим завдячує. Сьогодні хочу звернути увагу передовсім на пані директор Ірину Снігур, яка відзначає день свого 90-ліття. Дозволю собі кілька особистих спогадів про них.

Коли ми розпочинали навчання у лігницькому ліцеї, пані директор видавалась нам тоді дуже поважною, навіть дещо недоступною персоною, хоча мала на той час тільки 42 роки. Я завжди бачив її як дуже добру, але теж і дещо строгу вчительку математики. На її уроки не можна було прийти неприготованим. Коли на початку заняття пані директор починала опитування, ми молились у душі, щоб не викликали до дошки розв'язувати задане завдання. Пам'ятаю, як одного разу, після кількох невдалих відповідей, пані директор була дещо роздратована і написала якусь довгу цифру на дошці, з багатьма нулями, та сказала нам її назвати. Ми тоді чомусь «отуманіли», бо ніхто не вмів чи боявся сказати записане число.

Але в ту пору, особливо в перші роки нашого навчання у Лігниці, ми як діти дивились на світ тільки зі свого, учнівського, погляду. Пані директор та інші наші вчителі бачили нашу школу в зовсім іншій перспективі та іншому контексті. Поза нами ішла тоді завзята боротьба за існування «Нашої Школи» у Лігниці. Не пам'ятаю точно, але, мабуть, у 1973 або 1974 році перед літніми канікулами нам сказали, що правдоподібно після канікул не буде вже «Нашої Школи» – наші класи передадуть до польського I Ліцею. Дякувати Богові, такий сценарій тоді не здійснився. Однак про це знала пані директор та інші вчителі й дуже сильно переживали. Вони не хотіли теж, щоб ми про це знали та щоб боялись і хвилювались. Сьогодні теж відомо, що проти пані директор Ірини Снігур комуністичний апарат безпеки вів справу під назвою «Модлішка» за «пропаганду українського націоналізму». З цієї теж причини, особливо за контакти з греко-католицьким духовенством, за те, що значна кількість випускників IV Ліцею в Лігниці ішла до духовної семінарії, пані Ірина Снігур була у 1977 році звільнена з посади директора.

На кінець нашого навчання в лігницькому ліцеї ми мали більше можливостей пізнавати нашу пані директор, і не тільки на уроках математики, але також під час виїздів з концертами шкільних гуртків та різноманітних шкільних прогулянок. Тоді виявилося, що наша пані директор є нормальною особою, яка часто усміхається, радо розмовляє з нами, цікавиться нашими справами, що можна звертатись до Неї з різними запитаннями. І насправді, принаймні якщо йдеться про мене, так залишилось до сьогодні, хоча пані директор уже дев'яносто, а ми, її учні 1972-1976 років, – також тепер у пенсійному віці. Хочу дуже подякувати пані директор Ірині Снігур за те, що була не тільки директоркою «Нашої Школи» у Лігниці, не тільки вчителькою математики, але також нашою виховательною і людиною, котра захищала нас і «Нашу Школу» від атак тодішньої комуністичної влади.

На многая і благая літа, Пані Директор!

Марійка ІВАНИК-ЯЦИЛА,
річник 1972-1976,
культурознавець-мистецтвознавець, Торонто

Коли згадую прекрасні роки молодості у IV Загальноосвітньому ліцеї в Лігниці, завжди вдячна мамі за те, що відправила мене й старшого брата Мирослава навчатися саме туди – далеко, за сотні кілометрів від Бань-Мазурських. Можна було б її запитати: «Чому туди? Що таке особливе було в цій школі?» Відповідь: Лігниця – це феномен, і за цей феномен хотіла б сьогодні подякувати нашій дорогій пані директор Ірині Снігур.

Саме завдяки їй школа з'явилася в українській спільноті Польщі не лише як ліцей, де додатково вчать українську мову, але теж як місце, де завдяки художнім ансамблям юним учням прищеплюють любов до українського танцю, музики, співу.

Професор Іван Співак був дуже строгим щодо навчального процесу, і цим здобув собі заслужену пошану і довір'я батьків. Він скептично ставився до ідеї ансамблів, побоюючись, що проби та виїзди на концерти можуть зашкодити рівню знань учнів.

eprasa.pl a668f744f0

На щастя, пані директор своєю наполегливістю втілила Її надзвичайну візію українського ліцею, де значною частиною виховної роботи став танцювальний ансамбль, хор та інструментальний гурток. З перспективи часу не уявляю Лігниці без художніх колективів. Подумаймо, скільки ж втіхи принесли концерти школи на українських фестивалях, у нашому середовищі, коли в 70-х роках танцювальних ансамблів такого рівня ще не існувало.

Вимовляючи тоді слово «Лігниця», відчували радість і гордість. Лігниця – це танцювальний колектив під керівництвом хореографа Генрики Дмітрієвої, хор та інструментальний гурток, який вів неперевершений маестро Михайло Дуда.

Такому іміджу ліцею завдячуємо пані Ірині Снігур, яка, бувши директоркою, невтомно координувала не лише роботу школи, але також художніх ансамблів. Нелегке було це завдання, проте Вона розуміла й відчувала, що саме в такий спосіб молодь легше вберегти від асиміляції, адже такі ансамблі допомагають юнацтву полюбити рідну культуру та пишатись нею.

Молодим людям потрібна радість, щось, що підносить дух і в приємний спосіб прищеплює любов до українства.

Велика подяка нашій пані директор за невтомну працю – складно було все разом «тримати в ризах» і втримати професіоналів у школі.

Пригадується мені, як пані Дмітрієва, нарікаючи на учнів, казала: «Людина вже давно все те покинула б, але я роблю це для пані директор». І в голосі пані Генрики відчувалась така велика пошана до Ірини Снігур.

Лігниця моїх часів – це ліцей, який спирався на чотири великі велетні-стовпи: професор Іван Співак, пані директор Ірина Снігур, професор Михайло Дуда, Генрика Дмітрієва.

Це прекрасна, феноменальна школа, котрою невтомно опікувалася пані директор.

Вітаємо з 90-літнім ювілеєм.

Многая літа, Пані Директор!

Норберт ІВАН,
річник 1973-1977, вчитель-філолог, фотограф, Вінніпеґ

Життя минає як одна мить, але ми не забуваємо ці секунди-життя, які малювали чи викарбували наш характер. Пізніше ми часто повертаємося думками до цих життєвих дій, думок, які будять нас серед ночі. Згадуючи подію у Ваш день народження, дуже легко написати... Це одна, єдина подія. Ви, пані професор, є для мене суттю з першого дня, сутністю вчителя, сутністю жінки, характеру, рівня якого я сам намагаюся досягти й сьогодні. За мої «бортацькі» роки я бачив сльозу у Ваших очах. Сльозу моєї причини. Сльозу – у надзвичайній тиші, що витопила залізо на все життя, як у кузні характерів. Через десятиліття, стоячи перед Вами, я не забув цього, не забув цієї сльози в тиші, в тиші навчання. Це найкращий урок у моєму житті, який Ви мені передали, пані професоре. Сьогодні я стою на цьому принципі. Моя щира вдячність Вам, пані Ірино Снігур. Многая літа!

Тереса НИКИРУЙ-СТЕХ,
річник 1973-1977, вчитель-філолог, Торонто

Мені пощастило бути на зв'язку з нашою дорогою пані директор ще багато років після закінчення мого навчання в Лігниці 1977 року. Кожного літа, коли я відвідувала маму в Перемишлі, з'являлася нагода зустрітися з пані Снігур. При кожній зустрічі ми згадували лігницькі часи й нашу велику лігницьку родину, яка проживає в Торонто.

Так, одного літа ми несподівано побачилися з Іриною Снігур біля нашої катедри в Перемишлі. Це була велика радість зустріти пані директор після її тривалого перебування в кількох лікарнях.

Шановна пані Ірино Снігур, низький Вам уклін і щира подяка за Вашу віддану працю з українською молоддю. До скорої зустрічі в Перемишлі!

Іванка РОТКО-КОЧАНСЬКА,
річник 1984-1988, вчителька математики, Лігниця

Останній дзвінок, 30 квітня 1988 року

Пані Ірина Снігур була моєю виховательницею і вчителькою математики у 1984-1988 роках. Перед очима – багато спогадів. Бачу Її у класі, як біля дошки терпляче та спокійно пояснює нам таємниці правил математики, перевіряє наші задачі в зошитах. Бачу Її в гуртожитку, як допомагає нам у навчанні, заохочує до підтримки одне одного. Бачу на концерті, як перед виходом на сцену поправляє спідницю танцюристки. Бачу, як на іспиті з математики заглядає до моєї роботи й усмішкою показує, що все добре... І бачу ще одну картину, одну розмову – для мене незвичайно важливу. У нашому учнівському житті наближався час рішень і виборів: ми закінчували ліцей, багато говорили про свою майбутню професію. Пані Снігур запитала про моє рішення. Я на той момент думала про спеціальну педагогіку – і так їй відповіла. На це пані Ірина здивовано, а може, і з легким розчаруванням, сказала: «О, а я думала, що ти будеш вчити математику». Ми ще трохи поговорили й на цьому розійшлись. Я закінчила школу, і так склалось життя, що через рік знову повернулося питання про майбутню професію. Тоді згадалися слова моєї вчительки. Вони спонукали до нових роздумів, після яких я склала іспит на математичний факультет. Пані Снігур дала мені широкі знання з математики, а окрім цього, (можливо, і насамперед) віру у свої сили й можливості. Якби ми не поговорили тоді у 1988 році, то я б, певно, не відкрила своєї «математичної любові». І не вчила дітей математики наступні 30 років.

Дякую, Пані Професор!

Спогади зібрали:
Анна ВІННИЦЬКА, Степан МІҐУС,
Марія ТУЦЬКА та Наталя КРАВЧУК

eprasa.pl a668f744f0

КУЛЬТУРА

Валерія ГУРЖИЙ
Фото з архіву фестивалю

XII Міжнародний фестиваль українського театру «Схід-Захід» у Кракові

З 6 по 13 квітня цього року у Кракові проходитиме вже 12-й Міжнародний фестиваль українського театру «Схід-Захід». Про розвиток фестивалю та цьогорічну програму «Нашому слову» розповів координатор волонтерів та комунікаційник Сергій Чуприна.

Що чекає на глядачів цього року

Гаслом цьогорічного фестивалю є цитата Леся Курбаса: «Театр має бути таким, яким суспільство має бути завтра», тож і програма насичена виставами на соціально важливі теми. Будуть вистави про відповідальне ставлення до домашніх тварин під час війни, соціальні виклики, з якими стикаються люди з тимчасово окупованих територій, патетичність пацифістського підходу європейців до війни в Україні та інші.

Цього року навіть вистави за українською класикою пронизані роздумами про вплив культури та театру на суспільне життя.

Всього на фестивалі буде зіграно 19 вистав, з них половина – це сучасна драматургія, половина – класична.

«Ми хочемо показати різносторонність українського театру, тому минулорічна і цьогорічна, і, дай Боже, прийдешня програми будуть і є різноманітними, щоб кожен міг знайти щось для себе», – каже Сергій Чуприна.

Гратимуть на фестивалі не тільки українські актори, а й польські та латиські. Так, цього року фестиваль відвідає театр з Латвії, керівницею якого є латишка, яка вивчає українську мову, а колектив театру складається як з українців, так і з латишів.

Окрім вистав, на глядачів чекає багатоденний театральний воркшоп, який вестиме український режисер державного театру. Його ім'я наразі організатори не розголошують. Також команда фестивалю працює над організацією вечора поезії та кіновечору.

Хто є глядачем фестивалю

З самого початку організатори націлювалися на дві аудиторії – поляків, яких варто познайомити з українським театральним мистецтвом, і українців у Польщі, яким бракує якісного театрального продукту. Наразі на фестиваль приходять дуже різні люди, як місцеві, так і приїжджі, як поляки, так і українці, які з'їжджаються з усієї Польщі, а іноді й з-за кордону.

Сергій розповідає, що одного разу був дуже цікавий глядач з Японії, який як турист приїхав у Краків і вирішив купити квиток на фестиваль. Він відвідав всі вистави, окрім однієї, бо на неї запізнився. Всі вистави були україномовні, але частина була з англійськими субтитрами, частина з польськими. Організатори не знають, чи цей чоловік хоч щось зрозумів, але йому дуже сподобалося.

Про фестиваль

Вперше фестиваль відбувся у 2014 році і відтоді щороку проходить у Кракові. Протягом всіх цих років приїздили театри з 15 різних країн – від Вірменії на сході до Фінляндії на півночі й Іспанії на заході. Це були як українські колективи, так і колективи, які приїжджали на фестиваль у знак солідарності з Україною – ставили своєю мовою вистави за українськими творами як класичними, так і сучасними.

Взагалі однією з цілей фестивалю є культурна дипломатія – дати польським глядачам можливість побачити і зрозуміти українські вистави. Тим самим наблизити культурний діалог між поляками і українцями. Також хотілося дати можливість українцям у Польщі залишатися в контексті своєї культури.

«З 2014 року ми прагнули донести, що українська культура – це невід'ємна велика частина європейської культури, це величезний вклад у світове мистецтво. Ми пишаємося тим, що створюють українські митці, ми жадаємо українського культурного продукту, і це призводить до того, що і наші знайомі поляки за нами тягнуться», – додав Сергій Чуприна.

Також, за його словами, неймовірно важливим є те, що театри з прифронтових міст, з міст, у яких відбувалися чи відбуваються бойові дії, творять далі та намагаються підтримувати суспільство.

«Адже росіяни хочуть винищити нас як народ, а артисти, які творять далі і приїжджають до нас на фестиваль, вони і є тією резистентністю культури до винищення», – наголосив Сергій. ●

eprasa.pl a668f744f0

КУЛЬТУРА

Тетяна ДАНЮЧЕНКО
Фото з архіву героя статті

«Ми веземо в Польщу частинку дуже теплої України»

«Театр 1984», який створив та продюсує актор Євген Олійник (на фото), вже три роки збирає переповнені зали по всій Україні, а сьогодні команда театру збирається у тур Польщею із зірковою виставою «Наші Кайдаші». Ми поспілкувалися з Євгеном та дізналися подробиці гастролей та як український кінодіяч став успішним театральним продюсером.

– Євгене, розкажіть, як ви стали театральним продюсером і створили власний театр?

– Досвід продюсування вистав в мене був, щоправда без зірок. Я зробив перші свої вистави за пару років до пандемії ковіду. І коли розпочався карантин, в мене був запланований тур на 10 міст. Вклав майже всі свої гроші та втратив майже все. Проте я виявився сильнішим, ніж вважав. У мене вийшло знову піднятись і побудувати успішну кар'єру у кіно, вже у якості кіноактора. Але потім почалась повномасштабна війна. Знову зйомок немає і все зупинилось. Тоді в мене виникла ідея відкрити кіношколу – як невеличке джерело прибутку. Я завжди вважав, що будь-який бізнес має загальну систему правил. Тож я спробував – і вийшло. Кіношкола давала прибуток. Сьогодні більше десяти наших випускників вже отримали ролі у кіно, а ми продовжуємо набирати студентів. І саме завдяки їй я відновив створення вистав як продюсер. Одним з викладачів у кіношколі є відомий актор Тарас Цимбалюк. Ми з ним познайомились на знімальному майданчику серіалу «Янголи», де ми грали ворогів, і відтоді знайшли спільну мову. Якось після занять я йому запропонував зробити виставу на двох, ще й на болючу для наших людей тему – біженці та емігранти. Тарас одразу погодився. Ніхто не вірив, що під час війни щось вийде. Але – знову вийшло. Так, бізнес-модель була трохи іншою, але вона запрацювала.

– А пізніше ви створили вистави «Наші Кайдаші» та «Основний інстинкт»?

– Так. Вистава «Емігранти» збирала глядачів, тоді ж з'явилися невеликі фінанси. Але я розумів, що потрібен розвиток, з великою кількістю зірок та розмахом. Знову найняв режисера, команду, акторів та знову вклав усі свої гроші. І… вистава «Основний інстинкт» у Києві зібрала за два дні три аншлаги. Це були незабутні емоції. Моя бізнес-модель підтвердила свою ефективність навіть у воюючій країні. Далі я як продюсер створив виставу «Наші Кайдаші». Але це вже було неважко і я майже не хвилювався. І, так, вона мала ще більший успіх, ніж попередні. До речі, кіношколу я використовував як рекрутинговий центр для поповнення своєї команди. Саме там я знайшов крутих помічників. Таких, наприклад, як мій зам – Роман.

– Скільки вже гастролей позаду?

– Сумарно як продюсер я показав за роки війни більше 200 вистав. Більшість міст збирати все простіше, бо працює «сарафанне радіо». Люди знають про нас і беруть квитки навіть під час війни.

– Наразі в планах театру тур в Польщі. Чому вирішили завітати до нас?

– Деякий час це було дилемою. В мене успішний театр в Україні, але як масштабувати його до Європи та інших країн? З Польщею я визначився швидко. Поляки дуже багато зробили для України та українців. І продовжують робити. Вони і нам всіляко намагаються допомогти, тому розпочати діяльність саме з Варшави – це був логічний крок. Наша мета – дати можливість українцям за кордоном знову побачити на сцені улюблених українських зірок, забезпечити їм стабільний культурний відпочинок, а також показати користь нашого театру для Європи. До речі, продаж квитків у польських містах на сьогоднішній день вже однозначно говорить про успіх театру. Так, за місяць до подій протягом трьох днів у Варшаві та Ряшеві одразу було викуплено по половині залу.

– З якими викликами ви зустрічаєтеся при організації туру Польщею?

– Польща – це інші закони, правила та інший менталітет переговорів. Все робиться суворіше і ретельніше. А відповідно – довше. В іншому ж особливих викликів чи проблем поки що не бачу. Але – не знаю, як буде далі.

– Сьогодні театр не лише культурно заряджає, мотивує, але ще й допомагає.

– Так, це правда. У часи війни ми теж не залишаємося осторонь. Волонтерська діяльність нашого театру для нас не менш важлива за заробіток. І вона вже становить близько 80 000 євро. Це наша данина нашій країні, окрім податків.

– На ваші спектаклі приходять українці чи іноземці?

– Зараз ми розраховуємо тільки на українців, бо вистави проходять українською мовою. Проте вже плануємо новий проєкт для будь-якої аудиторії, незалежно від національності чи мови. На виставу «Наші Кайдаші» в Польщі варто прийти, бо це частинка дуже теплої України за кордоном. Вистава дає можливість поринути в атмосферу батьківщини у найкращих її проявах. Тож чекаємо кожного на виставі «Наші Кайдаші»:

1 квітня – у Варшаві, 2 квітня – у Вроцлаві, 3 квітня – у Ряшеві та 4 квітня – у Катовицях. ●

eprasa.pl a668f744f0

Андрий КСЕНИЧ

Дале наше ци не наше?

Буду продовжувал моє крачаня по нашій етимології з тым задумом, якый представил єм в попередній статті. Кінчыла ся она на двох дос ориґінальных словах, тай не буду іх повтарял. Дале мам ити прудше, бо до кінця ищы далеко.

Може зачну од слова «вивадити» писаного раз з «и», а два з «ы». Мі пасує другий запис, а слово означат то, што я запамятал яко «выпрячы». Односило ся то до коня, бо о корові повідали «одвязати», «привязати». То зрозуміле, бо коня ся «запрягало» и «выпрягало». Памятам, коли был єм юж кус векший, то казали мі «повязати» або «привязати» коровы до жолоба. Слово знане єст тіж по словацкій страні, але и в околиці Нового Санча серед Ґуралів. Од того кореня маме тіж «завадити», нпр. о штоси.

Тепер буде слово «вівкати» з вариянтом «гівкати», котре добрі знали по цілій Лемковині, а мало тіж форму «гукати». Здає ся мі, же в нас повідали так о дівках, якы повинны были знати добрі гівкати ци пак гукати. Ходило о то, жебы давали знати парібкам де ся обертают, тзн. де сут: на поли, на березі, або ищы інде. Подібно провадило то до своєрідной конкуренциї, а выгрывала тота, котра робила то найголосніще и найкраще. Так мі то колиси представляла наша стрына Пайза.

Посыпали ся мі слова на «г». Може быти «гаратати», «гыбати», «гык», гойно», «грявчати», кажде з них здає мі ся такє наше, але выберу з них лем єдно, жебы змістити дуже цікавых іншых ищы. Най то буде «грявчати», бо ся оказує, же є оно характерне для нашых околиц недалеко Ґорлиц. Дале од нас слово має форму «кравчати», «крявчати». Мы бесідуєме «дітина грявчыт», в іншых околицях «ворона крявче», а навіть «качка грявчыт». В нас бы было «кваче», але як голосно, то и грявчыт. Наша форма може ся здавати кус близша до польской. Свою форму має оно тіж в бойківскых и гуцульскых говірках. Маме ту припадок, коли слово має насьлідувати звук, то тзв. ономатопея. З вымовом звуків є клопіт, бо не вшыткы дбаме о то, тай зато маме ріжниці в вымові звуків, бо хтоси повіст «гнеска», а інший «хнеска». Мій сын має імено «Ігор», але дос часто чую, же звертают ся до нього «Іхор». То переважні Полякы, але и нашым ся то трафлят. Думам, же бере ся то «з выгоды», з нерозріжняня звуків. Так по правді провадит то калічыня мовы.

Однотувал єм не єден юж припадок, же в словниках зо сіл Высова ци Маластів трафляют ся лексемы о якых Авторе повідают, же записаны были лем в них, або в словнику єдного автора. Так ся складат, же сут то спомнуты юж села на полудне од Ґорлиц. Моє рідне селечко тіж є там и зато конкретны припадкы одберам як знаны мі и близкы. Дам єден лем приклад, конкретно «дзебеніти», тай признам ся, же юж єм го забыл, а ту ся мі він пригадал. Значыт оно мерзнути, трясти ся з холоду. Выступує в українськых говірках, а и в польскій дялектології тіж го однотували.

Идеме дале до дос дивного слова «дзьвандати». Я знам го в формі «зьвандати», а означат оно тілко што невыразно бесідувати, але тіж то, што в польскій мові оддає слово «ględzi», або ищы «марудити». В нас было часто ужыване, а кєруване, не знам ци властиві, переважні в сторону жінок, же не повім «баб». Авторе подают десяткы вариянтів в українськых и словацкых говірках. Не піду ту в пояснiня ци пошукы кореня слова, то юж домена мовознавців. Яко семантично близкы до нього можна однести ищы дві лексемы: «дудрати» и «жуграти». Іх семантика праві ся не ріжнит. Вжываны были замінно, хоц при доріканю комуси несли они кус меньший, або векший докір.

Буду поспішал, зато приведу більше слів, але лем декотры поясню, бо барз далеко ищы до фіналу. Добрі знане в нас слово «збрескнути» шырило ся по Карпатах, а означат оно скысле, підквашене молоко. Перескочыме «кадиваль», бо не думам, жебы дахто лем хоц кус ослухани з нашом бесідом не розуміл го. Дале пригадайме лем «каправий», «карпіль», «кобиця», (в нас «кобица»), «кондя» и можна такый ряд тягнути долго. Затримам ся на хвильку при «конірувати». Авторе зазначают, же тоту форму однотувал лем О. Гойсак. Певно зато, же то слово з нашых околиц. Добрі памятам, же в нас найчастіще чути было го од уйка Максима. Навіть зьвідал єм ся колиси, ци то зато, же уйчына часто ім допікают. Знали вшыткы наоколо, же так не єст, а уйко так го собі облюбили.

Треба кінчыти слова на «к», а ту ищы гарді іх остає. Зато лем буде «корчняк», што я не одразу сам розчытал, бо в нас такє значыня мало «корчнявий». В бесіді чути было тіж «коршнявий». Подаю обі формы, тай додам ищы, же чути было часом як о кымси повідали, же він є «лівак». Тото не вымагат тлумачыня, бо ходит о чловека, якому лекше иде робота на ліву руку. Спомну ищы «кужівку», без котрой хлопи не выходили косити. В нас была то «козівка», може зато, же переважні робили єй з козячого рога.

Дос юж того «к» и буде наступна літера. Зачнеме од «лябати», в нас «либати», а хто мал кота, то знає, што ся під тым крыє. На «л» лем тілко, а тепер будеме «маскати», што знают добрі вшыткы, кому казали вымаскати мися, в котрім было штоси масне. Не знам ци приводити такы два слова як «мішкар» и «мішкувати». Хто мешкал на селі и тримал - годувал пацята, та хоц може забыл, але собі пригадат. Зато лишу без поясніня, а допишу, же так ся то звало по цілых Карпатах.

«Н» зачнеме од «нарубы», хоц ту мам сумнівы, ци такый запис є правильний. Разом, ци осібне? Мі барже підходит осібне, бо інакше треба бы класти наголос на частину на тай толди по-мойому вымова стає ся штучна, не наша. Но и буде лем тілко того «н», бо крачаме «натягнутым кроком». Перескакуєме «о» єдним скоком тай загачаме лем о слово «осуга». Ужывали го найчастіще ґаздыні, бо мусіли стосувати ся до ситуациї, а была она така, же тота осуга зберала ся зверха в бочци з капустом, як ся якысий час не брало дві-три пригорщы того лемківского специялу до варіня ци перекускы. Не даст ся так перескочыти «п», бо ту лексем назберало ся аж на двадцет карток. Перезерати іх будеме за якысий час, тай так, жебы третя частина пересмотру той барз цікавой науковой праці была завершаюча. ●

eprasa.pl a668f744f0

ГРОМАДА

Данута КІХ-ЗАТОРСЬКА

Звіт про діяльність товариства «Вербицька земля»

Брак останнім часом інформації про діяльність товариства «Вербицька земля» не означає його бездіяльності, а радше свідчить про навантаження через обов'язки й потребу зосередитися на справах, які вимагають негайного втручання. Події останніх тижнів і місяців турбують серця всіх нас, зокрема й вербичан, котрі активно намагаються допомагати Україні та доставляти гуманітарну допомогу до гарячих точок фронту. Свідченням цього є, наприклад, фоторепортаж Петра Пушкара з Бенькова, представлений нашій громаді в Пєнєнжні. Разом з Юрієм Величком, досвідченим волонтером, що допомагає фронту, він здійснив подорож до так званої «Великої України».

У допомозі Україні, де триває війна, як звітує Ліля Палюшок та Іларія Цигилик, беруть участь наші брати й сестри з Оброшина, Пустомит, Львова, які вже третій рік без упину надають всебічну підтримку як переміщеним особам, так і військовим. Словами «Блажен, хто тратити уміє, коли заходить час утрат, аби лишалася надія і виростала востократ (…)» ми дякуємо всім причетним.

Необхідно згадати теж про роботи на вербицькому цвинтарі, де розпочалася вирубка дерев, які, на жаль, стали загрозою для старовинних пам'ятників. Ті, хто відвідував цвинтар, пам'ятають, що після 1947 року тут виросло багато ясенів, що з часом стали помітними на виднокрузі. Протягом багатьох років дерева виконували роль охоронного бар'єра для цвинтаря, що, залишившись без догляду, перетворився на острівець серед пасовиськ і ріллі, яку можна було щороку розорати все більше. Приклад сусідніх Новосілок свідчить, що це була поширена практика. Хто знає, якби не ці дерева, територія цвинтаря до початку 90-х років (коли кладовище було огороджено), певно, обмежилася б кількома квадратними метрами.

Однак вербицькі ясені почали хворіти та старіти. Бурі та сильні вітри спричинили падіння багатьох дерев і знищення цінних надгробків, які товариство відремонтувало з великими труднощами кілька років тому. Наші прохання та звернення до нинішніх власників кладовища, римо-католицької парафії в Махнові-Новому, Національного центру сільського господарства («KOWR» – Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa) у Любліні та ґміни Любича-Королівська, щодо наведення порядку з деревами не давали результатів. Були моменти, коли відчай розривав наші груди, бо ясені, що падали, розбивали на шматки неоціненні хрести.

Проте чуйність і наполегливість Марії Білас, її звернення до відділу управління охорони пам'яток в Замостю сприяли просуванню справи вперед. Результат також принесли зусилля Ярослава Біласа, який, маючи великий підприємницький і господарський досвід, щокілька місяців долав сотні кілометрів з Ельблонґа до Вербиці, щоб контролювати ситуацію на цвинтарі. Врешті у жовтні 2024 року відбулася вирішальна зустріч та огляд цвинтаря за участю представників товариства, головного реставратора із Замостя – Ольґерда Гаврилюка – та Уршулі Новаковської у присутності представника «KOWR» Даріуша Патковського, який був прихильний нашій справі. Як завжди, з махнівської парафії не з'явився ніхто. Також не було представника ґміни, відповідального за видачу дозволу на вирубку. Однак велика небезпека, що загрожувала і пам'ятникам, і людям була такою очевидною, що прийнято рішення про вирубку дерев на рівні управління охорони пам'яток. Отже, вирубка ясенів почалася і триває…

Реставраторська комісія, жовтень 2024 року.
Фото Ольги Кіх- Маслей

Слід пояснити, що це історичне кладовище, яке датовано рубежем 18-19 століть і є одним з найбільших прикладів бруснівського каменярства, згідно з чинним у Польщі законодавством функціонує як сільськогосподарська ділянка. Це ж стосується розташованого неподалік «церквища». Внаслідок переселенської акції «Вісла» та її варварських юридичних наслідків, яких досі ніхто не виправив, відбуваються великі втрати культурної спадщини європейського значення. У такий спосіб на території від Підляшшя до Лемківщини зникають сотні позбавлених опіки й захисту українських історичних цвинтарів.

Клич з Вербиці: «Боже великий, єдиний, нам Україну храни»

З огляду на пандемію та пов'язані з нею обмеження, а також на вибух війни в Україні протягом чотирьох років не було можливості організувати прощу до Вербиці. Проте зустріч, що відбулася 6 липня минулого року і знову об'єднала вербичан з обох боків кордону, дала нам усім усвідомлення того, що сталися суттєві зміни.

«Дороги, дороги, дороги життя, з далекого минулого у майбуття», – такими поетичними словами привітала прочан у Вербиці Галя Ващишин з Оброшина, яка кожного разу приїжджала сюди з мамою та донею. Тим разом тільки з донею… Ті, кого насильно вивезли з рідної Вербиці далеко на північ і захід Польщі та до України, відійшли у вічність. Цього разу до Вербиці приїхало третє, четверте і п'яте покоління, яке бере на себе естафету вірності предкам.

Центром з'їзду, як кожного разу, стала божественна літургія на руїнах церкви, що завжди була для вербичан втіленням надії та віри. Михайло Притула, молодий диригент, який очолив церковний хор під час богослужіння, став символом цього міжпоколіннєвого переходу естафети. Нагадаймо, що його прадід Василь Притула був останнім довголітнім головою товариства «Просвіта» у Вербиці. Після цього на «понімецькій землі» пан Василь служив порадою та підтримкою односельцям.

18-19.

eprasa.pl a668f744f0

Вербиця, 6 липня 2024 року. Фото Павла Мачуги

Продовження з 17 сторінки

Присутні у Вербиці, усвідомлюючи, що їхня молитва в місці, де протягом тисячоліть звучали слова до Всевишнього, має особливу силу, звернені на схід, просили про мир в Україні. На площі, поміж церквою і Народним домом, де височіла колись символічна шевченківська могила – знак відваги, волі та єднання з «Великою Україною», залунав і піднісся до самого неба проймаючий душі клич: «Боже великий, єдиний, нам Україну храни». Відчуття єдності наповнило серця присутніх. І водночас прийшло усвідомлення, що фундамент зруйнованої святині є основним фундаментом української культури, яка в цій війні має стратегічне значення.

На зворотному шляху прочани відвідали Холм – місто, яке нагадує сьогодні своєрідний архітектурний та культурний палімпсест. Тут Мирослава Кавецька поділилася глибокими знаннями про українську історію міста і довела, що під сучасними пластами є пам'ятки часів короля Данила. Вона розповіла про будинок, де народився Михайло Грушевський, і церкву святого Івана Богослова, де його охрестили. Ця поїздка стала не лише духовним переживанням, але й важливим кроком у відновленні історичної пам'яті.

Марія Білас поінформувала, що вже на 12 липня цього року заплановані чергові відвідини Вербиці, які обіцяють стати значущою подією в процесі будування ідентичності молодого покоління.

In memoria

З великим сумом ми сприйняли звістку про те, що 27 серпня 2024 року під час Курської операції загинув молодий і талановитий історик Микола Гаєвой, який навчався в аспірантурі Українського католицького університету (УКУ). Ми знали Миколу особисто, адже він цікавився Вербицею. Саме йому ми завдячуємо працею «Село Вербиця в часи Другої світової війни та в перші повоєнні роки», написаній за підтримки дослідницького ґранту Центру дослідження українсько-польсько-словацького пограниччя УКУ. Вахтанг Кіпіані, головний редактор «Історичної правди», почувши повідомлення про трагічну смерть дослідника, зізнався: «Біль невимовний. Микола писав чудові статті». На сторінках видання, яке редагував Кіпіані, надруковано статтю Миколи Гаєвого «Вербиця. Історія одного села із Закерзоння». Історик мав лише 28 років, і він був справжнім зразком молодої української наукової еліти.

Варто зазначити, що в середовищі УКУ виникла ідея створити стипендіальний фонд імені Миколи Гаєвого. Спільною метою університету є зібрати 100 тисяч доларів для створення сталого фонду (ендавмент), який дозволить започаткувати стипендію в пам'ять про молодого історика та щороку покривати витрати на навчання студентів.

Зробити пожертву на стипендіальний фонд імені Миколи Гаєвого можна за посиланням: **supporting.ucu.edu.ua/donate/?order=115.24.**

У вічність відходять від нас ті, кого породила вербицька земля. У жовтні 2024-го на 104-му році життя не стало дорогої усім нам Параскевії Ярмоли. Народжена в зламному 1920 році, вона стала активною учасницею бурхливих подій усього XX століття. Життя Параскевії – один великий парафраз тексту Стуса: не боялась смерті й не питала, чи тяжкий її хрест; не кланялася перед суддями в передчутті недовідомих верст; жила, любила і не набралася скверни, ненависті, прокльону, каяття… Вона була для нас, виселених, дороговказом. Дарувала вишивані тризуби, які вишила сама, як подяку за збереження цвинтаря. Молодим вишивала весільні рушники зі словами: «На щастя, на долю». До Вербиці їздила з нами майже до 95-го року життя. На могилу Параскевії у Пєнєнжні ми принесли вербицької землі й поклали камінь – фрагмент фундаменту церкви, яку вербичанка так любила.

Засумувала наша громада ще за Ярославом Стехом. Він відійшов від нас 9 лютого цього року в далекій Канаді на 92-му році життя. Народжений 1932 року в присілку Вільці-Вербицький, підлітком пережив загибель рідного села. Унаслідок акції «Вісла» опинився на Браневщині. Згодом став студентом філологічного факультету Київського університету імені Тараса Шевченка. Однак 1960 року за антирадянську діяльність Ярослава вигнали з вишу. В 1981 році він переїхав до Канади й закінчив філософський факультет Українського вільного університету в Мюнхені. Був членом Національної спілки письменників України та головою земляцтва «Перемищина» в Канаді з осередком у Торонто. Активно діяв на дослідницькому й громадському полі. Залишив нам свої книжки та понад сто статей, рецензій, монографій, переважно про Закерзоння. Дякуємо за всі палкі слова та промови, сказані Ярославом Стехом в селі над Солокією.

Товариство «Вербицька земля» прощається з вами, вірні сини й дочки України, близьким висловлює щирі слова співчуття.

Товариство «Вербицька земля» має можливість продовжувати реставраторські роботи у Вербиці завдяки мережі однодумців та прихильників, які роблять пожертви. Нижче наведено хронологічний список внесків:

eprasa.pl a668f744f0

1. Кіх-Заторська Данута, Пйотровець – 200 + 350 зл
2. Демкович Марія, Пєнєжно, вул. Ринек – 300 зл
3. Маркович Стефанія, Варшава – 200 + 200 + 200 зл
4. Добрянські Катерина й Андрій, Ґданськ – 500 зл
5. Коць Данута, Ольштин – 300 зл
6. Славопас Стефанія, Мілково – 100 + 100 зл
7. Кіх Марія, Мілково – 100 + 100 зл
8. Анонімний жертводавець – 1000 зл
9. Боднар Ірена, Ґурово-Ілавецьке – 200 + 500 зл
10. Снарська Марія, Вербиця – 200 зл
11. Палюшок Марко, Острий Камінь – 500 зл
12. Зрада Іван, Тихи – 200 зл
13. Ковалики Ярослав і Зеновія, Тихи – 200 зл
14. Ковалик Ірена і Катерина, Тихи – 600 зл
15. Добрянська Марія, Звєжно – 200 зл
16. Кіх-Маслей Ольга, Краків – 250 зл
17. Коць Параскевія, Фромборк – 300 зл
18. Портка Вероніка, Кшчонів – 150 зл
19. Матвійчина Роман, Люблін – 200 зл
20. Лацко Марія, Фромборк – 300 зл
21. Грибик Богдан, Струбно – 200 зл
22. Чук Анна, Яжень – 100 зл
23. Кіх Юрій, Пйотровець – 100 зл
24. Чук Люба, Яжень – 200 зл
25. Вербова Віра, Ольштин – 100 зл
26. Буско Жан, Франція – 200 € (828,28 зл)
27. Кошти, зібрані для товариства «Вербицька земля» на порятунок цвинтаря у Вербиці 8-9 жовтня 2024 року під час похорону Параскевії Ярмоли (під час парастасу – 2830 зл; під час похорону – 2300 зл). Загальна сума: 2830 + 2300 = 5130 зл.

Щиро просимо небайдужих про пожертви, бо, окрім щорічних витрат на утримання цвинтаря і «церквища», потрібні ще додаткові кошти, пов'язані з вирубкою дерев, котрі дуже знищують відновлені історичні пам'ятники.

Товариство «Вербицька земля»
Bank Millennium S. A.
ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Stowarzyszenie „Ziemia Wierzbicka"
53 1160 2202 0000 0000 8343 4012
IBAN PL: 53 1160 2202 0000 0000 8343 4012
SWIFT: BIG BPL PW

Контакти:
Марія Білас – тел. 500 289 866
Данута Кіх-Заторська – тел. 696 516 134.

ОГОЛОШЕННЯ

Ельблонзький відділ Об'єднання українців у Польщі запрошує на

57-й Дитячий фестиваль української культури
17-18 травня 2025 року,
Театр ім. А. Севрука в Ельблонзі, вул. Театральна 11.

Заявки про участь дітей слід надсилати **до 18 квітня 2025 року** на сторінці: **dfku.oup.elblag.pl**
Час виступу кожної групи – не більше 15 хвилин.
Кількість дорослих опікунів – 1 опікун на 15 дітей.
Організатори забезпечують нічліги і харчування.
Приїзд за свій рахунок.
Організатори залишають за собою право до скорочення програми.
В разі проблем з доступом та іншими питаннями звертайтеся до:
mirek.prytula@wp.pl ihor.sulym@gmail.com
або за телефоном 605-295-005 (Мирослав Притула)

Організатори

Шановні батьки, вчителі та друзі
Комплексу загальноосвітніх шкіл № 2
ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі

Розраховуючи доходи за 2024 рік, кожен з Вас може передати 1,5% податку на громадські організації.
Щоб підтримати нашу школу, будь ласка, заповніть форму PIT і вкажіть:
номер KRS: **0000207472** cel szczegółowy: **99890**

Перерахування 1,5% податку жодним чином не обтяжує платника податків.
Ми розраховуємо на Вашу доброзичливість!
Гарантуємо, що отримані кошти будуть повністю використані на потреби дітей і школи. Дякуємо Вам!

ДОРОГІ ЧИТАЧІ! Можливе запізнення газети залежить не від видавця, а від пошти. Нагадуємо, що замовлення на передплату приймає також Kolporter (kolporter.com.pl).

Редакція

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl a668f744f0

Przekaż 1,5 % na rzecz dzieci
ze szkół w Białym Borze
oraz punktów nauczania

Передайте 1,5% дітям зі шкіл
у Білому Борі
та навчальних пунктів

KRS nr 0000138192 KIWANIS

1,5%
PODATEK DOCHODOWY

Wspieraj dzieci - przekaż podatek!

Związek Ukraińców w Polsce

KIWANIS INTERNATIONAL — SERVING THE CHILDREN OF THE WORLD

więcej informacji: www.liceum-bialybor.pl · www.sp2bbor.eu

Змінюємося завдяки Вам, змінюємося для Вас!

ПЕРЕДАЙ 1,5% СВОГО ПОДАТКУ
НА ВІДБУДОВУ НАРОДНОГО ДОМУ

KRS: **0000564708**
cel szczegółowy: **Narodnyj Dim**

1,5%

prasa.pl a668f744f0